

Κατασκευή Μαρμάρινων Ειδωλίων - Αγγείων

Πώς κατασκευάζονταν τα ειδώλια;

Πληροφορίες για την τεχνολογία κατασκευής μαρμάρινων ειδωλίων αντλούμε από τρεις πηγές: α) έναν εργαστηριακό χώρο στον Σκάρκο της Ίου, όπου βρέθηκαν ολοκληρωμένα και ημιτελή ειδώλια, εργαλεία από σμύριδα, οψιανό και ελαφρόπετρα και κομμάτια χρωστικών ουσιών, β) ίχνη εργαλείων στην επιφάνεια ημιτελών ειδωλίων, γ) πειραματικές ανακατασκευές ειδωλίων με παραδοσιακά εργαλεία και μεθόδους.

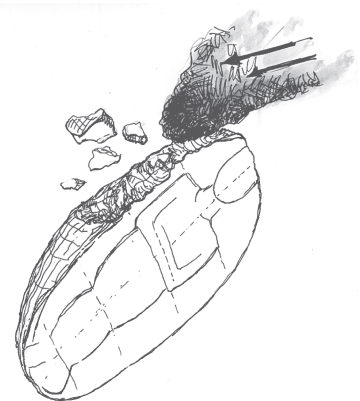
Από τις έως τώρα μελέτες, προκύπτει ότι η κατασκευή μικρού μεγέθους ειδωλίων (έως 25 εκ.) απαιτούσε 20-30 ώρες εργασίας. Οι τεχνίτες επέλεγαν επίπεδα κομμάτια μαρμάρου, τα οποία κατεργάζονταν με απλά εργαλεία από σκληρούς λίθους, όπως η σμύριδα και ο οψιανός. Προς το παρόν, δεν υπάρχουν αντίστοιχα δεδομένα για την κατασκευή μεγαλύτερου μεγέθους ειδωλίων.

Τεχνική κατασκευής

Πειραματικές εφαρμογές δείχνουν ότι η κατασκευή ενός μικρού ειδωλίου γινόταν σε διαδοχικά στάδια:

1. χάραξη του σχήματος στην επιφάνεια του μαρμάρου
2. αφαίρεση του περιττού υλικού με αιχμηρά εργαλεία κρούσης από σμύριδα
3. τελική διαμόρφωση του ειδωλίου με λίθινα εργαλεία τριβής
4. δημιουργία εγχαράξεων με λεπίδες από σμύριδα ή οψιανό.

Εάν ήταν απαραίτητο, ακολουθούσε στίλβωση της επιφάνειας με κομμάτια σμύριδας ή ελαφρόπετρας. Μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής, αρκετά ειδώλια δέχονταν χρωματική διακόσμηση.

Σχέδιο: Άκης Γκούμας

Πώς κατασκευάζονταν τα λίθινα αγγεία;

Η κατασκευή λίθινων σκευών κατά την 3η χιλιετία π.Χ. απαιτούσε μεγάλο κόπο και μεθόδους που διαφέρουν από εκείνες μεταγενέστερων περιόδων.

Πολύτιμες πληροφορίες για την τεχνολογία της εποχής αποκομίζουμε από εργαστηριακούς χώρους, που έχουν βρεθεί στις Κυκλάδες (Σκάρκος Ίου) και αλλού (π.χ. Μικρά Ασία), από ίχνη εργαλείων στις επιφάνειές των αγγείων, από αιγυπτιακές απεικονίσεις της περιόδου και από σύγχρονα πειράματα ανακατασκευής.

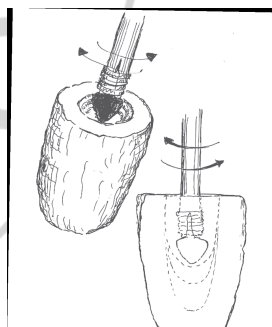
Η τεχνική κατασκευής

Τα ανοικτά σκεύη φαίνεται ότι είχαν δύο βασικά στάδια κατεργασίας:

- I. αδρή λάξευση του σχήματος με αιχμηρά εργαλεία κρούσης,
- II. απόδοση του τελικού σχήματος και στίλβωση με λίθινα εργαλεία τριβής.

Τα κλειστά σκεύη απαιτούσαν πιο σύνθετες τεχνικές:

1. αδρή λάξευση του σχήματος με λίθινα εργαλεία κρούσης,
2. κοίλανση του εσωτερικού με τη βοήθεια χειροκίνητου τρυπανιού με κεφαλή από σκληρό λίθο (π.χ. σμύριδα),
3. απόδοση του τελικού σχήματος και στίλβωση με εργαλεία τριβής.
4. απόδοση εγχάρακτων λεπτομερειών και άνοιγμα οπών στις λαβές με αιχμηρά λίθινα ή ίσως και με μετάλλινα εργαλεία.

Σχέδιο: Άκης Γκούμας

Ιδέες για δραστηριότητες

Από όλα τα αντικείμενα της Κυκλαδικής Τέχνης, τα μαρμάρινα ειδώλια είναι τα αντικείμενα που περισσότερο από όλα αντιπροσωπεύουν τον Κυκλαδικό Πολιτισμό.

Οι περισσότεροι μαθητές δεν έχουν καμιά παράσταση σχετικά με τον τρόπο που ο λιθοτεχνίτης επεξεργάζεται την πέτρα. Θα ήταν πολύ ενδιαφέρον να επισκεφθούν τα παιδιά έναν εργαστήριο μαρμαροτεχνίας ή εναλλακτικά να δουν το βίντεο, παραγωγής του ΜΚΤ, που παρουσιάζει τα στάδια κατασκευής ενός κυκλαδικού ειδωλίου.

<https://www.youtube.com/watch?v=8nGwQfhFaks&t=13s>

Επειδή δεν είναι δυνατόν να ζητηθεί από τα παιδιά να σκαλίσουν σε μάρμαρο ένα ειδώλιο, είναι όμως επιθυμητό να αποκτήσουν την αίσθηση της «αφαιρετικής» διαδικασίας, στην οποία στηρίζεται η μαρμαρογλυπτική, θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν σαπούνι και συγκεκριμένα το σκληρό άσπρο σαπούνι. Για να σκαλίσουν το σαπούνι μπορούν να χρησιμοποιήσουν, με προσοχή, απλά εργαλεία, όπως μαχαίρια μιας χρήσης, οδοντογλυφίδες, κουτάλια κ.λ.π.

Ο λευκός συνθετικός πηλός είναι επίσης υλικό εύκολο στη χρήση, με το οποίο τα παιδιά εύκολα μπορούν να κατασκευάσουν ειδώλια, παρόλο που το πλάσιμο είναι τελείως διαφορετική διαδικασία από τη σμίλευση.

Για να εμπεδώσουν τέλος τα παιδιά ότι οι λεπτομέρειες στα ειδώλια, όπως τα χαρακτηριστικά του προσώπου, μαλλιά κ.ά. αποδίδονταν με χρώματα που χάθηκαν με το πέρασμα του χρόνου, θα μπορούσαν να χρωματίσουν το ειδώλιο χρησιμοποιώντας κυρίως γαλάζιο, κόκκινο και μαύρο χρώμα.

Θέματα για συζήτηση

- Για ποιο λόγο τα ειδώλια την εποχή αυτή ήταν κατασκευασμένα από μάρμαρο
- Ποια εργαλεία χρησιμοποιούσε ο αρχαίος μαρμαροτεχνίτης
- Που έχουν βρεθεί τα περισσότερα ειδώλια (σε τάφους αλλά και μέσα στους οικισμούς)